Na primeira imaxe, o Marco da Pena Verde, un menhir de dous metros que marca o límite entre tres concellos.

Na segunda imaxe, Mámoas das Pallaregas de 16 metros de diámetro, atopadas recentemente na parroquia de Vidal.

Trabada descubriu un tesouro. Non é esaxerado, porque o municipio pode converterse nun referente do megalitismo galego (un período que abarca do ano 5.000 ao 2.000 antes de Cristo). Na Mariña apenas hai restos de monumentos desta época. O exemplo máis famoso quizais sexa o dolmen de Santo Tomé , no Valadouro. Sábese que en practicamente todos os municipios houbo mámoas, túmulos funerarios, pero non quedan restos porque co paso do tempo foron destruídos. En Galicia calcúlase que pode haber 5.000, pero na súa maioría agora son pequenos montículos de terra e meras referencias nos plans urbanos municipais. En Trabada descubriuse, nun aparente moi bo estado de conservación, unha das cinco mámoas das Pallaregas. Pensábase que había unha probabilidade moi alta de que xa non existisen. De feito así consta no inventario da Cultura da Xunta de Galicia. Pero non é así.

O profesor ribadense Emilio Piñeiroa fixo o traballo de campo e recompilou toda a información, que será publicada nun dos cadernos de investigación do instituto Gamallo Fierros. O alcalde de Trabada, Yanes Ginzo, respondeu á súa inquietude e encargouse de contactar co propietario do monte de eucalipto onde está a mámoa para poder limpar o terreo e sinalizala convenientemente. Agora aprécianse con toda claridade o que parecen ser as pedras superiores do anta, a cámara megalítica, o espazo onde se depositaban os cadáveres, cunha laxa de maior tamaño que foi desmontada e que probablemente era a tapa.

O valor do achado radica en que son contados os casos de mámoas en bo estado de conservación. De feito no plan xeral de ordenación municipal que se está elaborando en Trabada figuran no catálogo de bens arqueolóxicos mámoas en Vilarbetote (O Monte); Vilapena (Chao do Couso, Liñeiras, Chao dás Liñeiras e Campelas), en Cabana (Pico Grande), e Vilar (dás Pallaregas). Pero o estado de conservación é moi malo, como consecuencia de plantacións ou traballos agrícolas, exceptuando a referida e probablemente outra que tamén se atopa nas Pallaregas, pero na que non asoma pedra algunha.

Outro monumento megalítico destacado é o marco de Pena Verde, un menhir en Fórnea que marca os límites entre os concellos de Barreiros, Trabada e Ribadeo. Hai dúbidas sobre se realmente trátase dun menhir, pero varios arqueólogos confirman que en efecto se trata dun monumento megalítico. Do mesmo xeito que a mámoa das Pallaregas, o terreo foi acondicionado polo Concello. Hai que destacar que figura no documento máis antigo do que se ten constancia, unha doazón realizada polo rei Don Silo no ano 775 na que se fala de terras situadas entre o Eo e o Masma.

Yanes Ginzo está agora á espera de que se publique a orde de axudas de Cultura para solicitar unha subvención para sinalizar ambos os vestixios. Tamén quere facer unha publicación específica e situar paneis explicativos.

A Voz de Galicia, 11 de abril de 2010